

มูลบทบรรพกิจ
วาทินิติกถ
อักษรประโยค
ตั้งโยคพิธาน, ไวพจน์พิจารณา
พิศาดการันต์

รวม ๕ เรื่องด้วยกัน

ราคาเล่มละ ๖ บาท

โรงพิมพ์คราวแรก

ณ กรุงเทพมหานคร

ที่โรงพิมพ์บ้านหลวงชินทร มณฑลวิ

ที่บางลำภู ตำบลบ้านแม่เบญจศก

จุลศักราช ๑๒๔๕

๐ ชั้น สังโยคพิธานที่ ๔

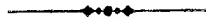
ฯ

- ๐ ทดวง สาร ประเสริญผู้
จัดแบบระเบียบบท
อักษร บ่อน กน กต
หวัง เพื่อ สอน เต็ก ให้
- ๐ กน ทก กก ทก แจ้ง
กต อัมภวรัส
กบ เจ็ด ทาก แจง จัด
สอง แม่ กง กม ไชรี
- ๐ แบบ พจน์ บท ภาคนี้
สังโยคพิธานสาร
แปลแบบบอก กุมาร
สิทธิวิธคุ ตรีชัย
- ๐ จำนง จำแนก เบื้อง
ยัง เคลื่อน ยัง คลาคลาย
คำ ลับ คับ ฤกษายาย
อย่า เริด อย่า ราร้าง

เพียรพจน์
บอกไว้
กก กบตกต ฤ
เล่า คั้น คิดหา
กำจัด
รวมไว้
เทอญ พ่อ
ตักตี ไร่ อ มอ
นามขนาน
สู้บถ้อย
จง หมั่น จำพ่อ
สัตว์สติ แผ้ว พุด เกษม
ปรรยาย
คลาศ บ้าง
เขยื้อน แผ่ เผย นา
เว้ง ฐีเพียรเวียน

จำ จก

๑	สำเนา เกาเอก เมือง	บทระบิล
	ไตรศลาศ ปราช เชิญ ฉิน	ช่วยช
	บางพวก พุดแต่นิน	ทาเล่น เปล่่า นา
	แมกเยียง ปราช กอน กั	ค้อย ค้าน คำ ขอ

๑ จะ รวบรวม ตัวอักษร ที่ใช้สกต ใน แม่ กน กก
 กต กบ ซึ่ง มาใน ภาษา มคธ คำ บาพี บ้าง มี มาโดย
 ข้อบัญญัติใน ภาษาไทย ใช้ สืบ มาแต่โบราณ บ้าง
 เพื่อให้ กุณบุตร สังเกต จำ เปน แบบคย่าง ใน การ จะ อ่าน
 จะ เขียน ให้ ถูก ถ้วน ตาม ระเบวณ อักษร ตาม รู้ ตาม เห็น
 ทย เปน สำเนา เล่า ความ ား

๑	ญณ น ถัด ทั้ง	รต พ์เฮย
	สังกัต ทัน ตัว น	ณะไว้
	แม่ กน นิพนธ์ ทย	สังเกต สกต แย
	ตัวต่าง ความต่าง ให้	คิด कै้ มุดมี

๑	อักษรใช้สกต	ในแม่กน	๖	อักษร
คือ	ญ ๑	ณ ๑	น ๑	ร ๑
	ถ ๑	พ ๑		

๑ ทัว (น) เป็น ทัว สกต สำหรับแม่ กน ทัวย
 เป็นคำ สามัญ คือใช้ ใน คำ ภาษาไทยแท้ โดย มาก
 ถึง คำ ภาษา มคธ ที่ สกต ทัว (น) ก็มี พ้อง กัน
 มาก จะ แจก ไว้ ใน ข้าง หน้า ต่อ ไป ะ

๑ ทัว (ญ) สกต เหมือน คำ เหล่า นี้ ะ
 กุญชร กัญญา ไกญจนาท กัญจุก กัญจน
 มิ่งขวัญ เชิญใจ ตำเคญ ตำคัญ ไคว่ควญ
 นงคราญ ผจญ เขียวชานู ขอเชิญ ผเชิญ
 ปฏินญา กระทบญ เต็กคัมถัญ ไปเทอญ
 ธิญญาชาติ ธิญญาหาร ธิญญลักษณะ ชำนาญ
 มีบัญญัติ ทำบุญ บัญญัติ บัญชร บัญชี
 บัญญา บัญจะ บัญจก เบญจะพิธ เบญจมา
 ถ้างฆตัญ วันเพญ สรรพัญญู อภินญา
 ปริกฤษณ์ อัมปะมัญญา สามัญ สามาญ รามัญ
 บูชาญญ พยัญชนะ จรูญ จำรูญ หิรัญ
 ไหรญ เจริญ จำเริญ สราญรมย์ ตำราญ
 ในอะริญ การุญ ปเริญ สัญจกร เถวตัญ

ฌาณชีพ วิญญาณ วิญญูชน กำสรวญ
 ฌัญจร ฌาปสุญ ฌวเสริญ ถึงธาสัญ ฌตัญญี
 วิตัญญี อัจหาญ ห้ำหาญ ฐะ
 ๑ ทั้ว (ญ) มีไ้ทั้ว สกต ใ้เป้น ันคำ มี มาก
 คือ ญาติ ปรีชาญาณ ญะยธรรม เป้นใหญ่
 ฐัหญิง อนุญาต ฐะ

๑ ทั้ว (ณ) สกต เหมือนคำเหล่านี้ ฐะ
 ๑ พระกรรม ฝูงสกุน ไยคเกณที่ กะเกณที่
 กองกุนที่ กุนที่ กรรมนิกา ทศกัณฐ์ ทศกรรมฐ์
 พระกัณฐา พระกรรมฐา กัณห กฤษณ มีเทศนา
 ๓ กัณที่ พระเทศ พระคุณ ไทษคุณ เจ้าคุณ
 ไยธิคณ คนจันฑาท นัจันที่ ว่าเล่า แหก
 เป้นจุน ทำเป้นอาจัน เมือง ปราชิน ทิศปราชิน
 ปรีชาญาณ โพธิญาณ ทัณหา แผลงว่าทำ ฤษณา
 ติณ ว่าหญ่า ใ้ว่าตฤบตฤณ ติอง ราชทัณที่
 พรหมทัณที่ ภาคทัณที่ สุบรรณ บรรณาการ
 บรรณศาธา วายปราณ ราชันฑิตย พิณพาทย
 ทัตพิณ ปฏิกาณ กุมภันที่ ราชันฑี รัตนันฑี

บริกษาระภันท์ สุพรรณ ไสภณ ประมาณ พระ
 มณเฑียร บิรมณฑล เวลาสายันต์ แสง อรุณ
 ตรุณ ตรุณ ทารุณ พิรุณ ฆะรุณเทจวราช
 เกตุื่อนรณ รณรงค์ บุราณ ไปราณ เปรารณ
 พระรัตนกรันท์ ไตรณ เถน ว่าที่เร้น ปวิเรน
 สุวารณ สุวาน ว่าสุนักซ์ ปวาสาณ ว่า หิน ทิศอิสาน
 ทิศทักษิณ ประทักษิณ จำเริญกระสถิน พระอุณหิศ
 พระอุณณาโถม ฐะ

๐ ทัว (ณ) ใช้ปนคำ มิใช่ทัว สกต ที่มีมาก คือ
 ญาณใช้ว่าอาญา ธานีติ ว่าบังคับทิศอาคณษ พระสุนิธา
 สรณคม ศักณางค์ เปน ต้น ฐะ

๐ ทัว (น) สกต คำที่มาในภาษามคธ มีมาก ชัก
 มาไว้เท่านั้น กอ เปนแบบ อย่าง ฐะ

๐ พระสถนธิ์ เบญจขันธ์ พถขันธ์ พระจันทร
 แก่นจันทร อัมขันธ์ ประจันตคาม ผุงชน ประ
 ราชชน ษนบท เพทกน พระถันจ่านม สถนว่า
 นม ในสฐาน ให้ทาน สมาทาน สโมธาน
 พระทนต์ ราชธน ประธาน อนนค์ อนันต์

ทานน ว่า ป้า   กระบีนที่บุรี   สุรaban   ป้า หิมพานต์
 พงษพันธ์   ราชสัมพันธ์   พระราชนิพนธ์   วิมาน
 มิน ว่า ปลา   เบน ชื่อ ราชี่   มন্ত্রী   เวทมนต์   นิมนต์
 ร่ายมนต์   เสนาตามนต์   ราชยาน   เวชยันต์   ไพรชยันต์
 แบบยนต์   เกษมสถานต์   ไพรวัน   พระหาวัน   ปทุมวัน
 ประทาน ว่า ละ   สมุจเฉตประทาน ว่า ละ   ชาติ   ราช
 ๐   บันดาคำภาษาไทยคือ   กน แต่ จะ เดรั่ว ไศก   กั้น
 นินทา   กานกิ่งไม้   กิน เข้า เปน ต้น   ไร่ ไร่ (น)
 สกต ทั้ง สิ้น   ราช

๐   ทัว (ร)   สกตเหมือนคำเหล่านี้   ราช
 บรรณาการ   ทำการ   อาการ   วิจารณ์   พิกการ
 ปรากการ   ทุกประการ   งามตระการ   บริษการ
 อังการ   วรางการ   พุทธางการ   อาเกียรติ   ใจฉกรรจ์
 สังขาร   บริกขาร   อังการ   อาการ   ไทฐาการ
 ภันฑาการ   กุฎาการ   เภราการ   สัตถาการ   ควร
 มิควร   ศฤงฆาร   อาจาร   สมาจาร   อาจารีย
 เจียร   จำเนียร   จากเจียร   แก้ว วิเชียร   ทาง กั้นการ
 วิตถาร   พิศการ   พระอวถาร   พงษาวถาร   ขาด

สถิตยเสถียร พระมณเฑียร แก้วไพฑูรย์ สาธารณ
 ชลธาร ท้องธาร ศษาธาร ธาร พระกร โรงธาร
 คำนัด สมบูรณ์ บริบูรณ์ บริบูรณ์ โภธิสมภาร
 ยกให้เป็นภาร พากเพียร ยักขมาร พระขมาร
 กุมาร พระพิชิตมาร พงษ์ประยูร เกษุร มายูร
 ศุภวาร ทิวาวาร พระทวาร ไตรยทวาร ไตรยวาร
 แก่นสาร พากอสูร นเรนทรสูรย์ ไอลสุวรรณย์ มิไอลสุวรรณย์
 ไอลสูรย์ มิไอลสูรย์ แสงสูรย์ พระเคียบ เกษียรสมุทร
 อาหาร วิหาร ไอลหาร บริหาร บรรหาร ประหาร
 ว่าคี ลังหาร หมอโหร พาเหียร โอฬาร
 เอาธาร มิโฬฬาร ใจหารย์ เมืองเขมร ราชพรรดก
 ๐ ทั่ว(ร) สกตจำพวกหนึ่ง ไม่มี ทั่ว(อ) แต่
 ช่าง สำเนียงเหมือน (กอน) ก็มีมากดังนี้ ๐
 ๐ อากร ตาวากร พระกร พระสักร พระ
 ศักร ศักรสังข์กร ศุภกร ศักร จามิกร
 ทาษกรวมกร นิกร พจนิกร พถากร ไม้ธารพระ
 กร ตวามังกร แล่นขากร พระราชลัญจกร
 ทิวากร ทิวากร ทินกร ภาษกร ว่าพระอาทิตย์

นิสากร รัชนิกร ว่า พระจันท์ มหาอรรคนิกร
 มัญเชฐิกากร สัมมชากร อลงกรณ์ มหาปกรณ์
 เครีองกรรมกรณ์ ทาษกรรมกร สัตตปกรณ์ สิงขร ปฏิสังขรณ์
 ทูตาร กรุงนกร ศาคร รัตตกร สัจญกร บทจร
 โศจร เขจร เสตัจจกร อนุจร พนจร พเนจร
 เคจร คเนจร พุ้งขจร กุญชร อรชร สิงหบัญชร
 ปิตร มารตกร ชัตตกร ทิศอุทร บรรจัตถรณ
 บรรจฐรณ์ สุนทร สาทกร อาทกร อนาทร อุทร
 มีทกร จันทร ภูทร มหิทร สาทกร ตรีโลทร
 ยโสทร กำธร วิทยาทร อิศินทร บุคันทร
 เนมินทร ศศิทร ความอุทธรณ์ คทาทร กิทร
 จานร พานร นิกรนร ชำยบร ฝ้ายบร อดยพร
 ประสิทธิพร สยมพร อัมพร สทาพร ไม้อุทุมพร
 อากรณ์ หมุ่มอมร ภมร มิ่งสมร รัตตสมรภูมิ
 มัธยมรณ์ งามบวร สังวร ภาจร สภาจร
 นิกรณ์ อารณ เกษร ไกรสร ประภัสสร
 พระแสงศร มหิศร องอติศร อนุสร สไมสร
 กาชร เจียนอักษร นางเทพอัปสร สมพิศกร

เทพสังทร พยุหฺร อุทาทรรณํ บังอร เขวอร ๖๖

๑ ๓๖ (๓) ๓๖๓ เหมือนคำเหล่านี้ ๖๖

๑ ๓๖๓ ๓๖๓๓ ๓๖๓๓๓ ๓๖๓๓๓๓ ๓๖๓๓๓๓๓ ๓๖๓๓๓๓๓๓
 กัลยา เวลากาล เวลาวิกาล กุสุมุตระ ตระกุต อนุกุต
 เกียกุต มุทกุต ทำการมกุต ฤกษ์คุมมกุต
 จรทพระนังคัล บังคมคัล โรงคัล เคียมคัล
 จลวิจล จะลาจล จรจรัล เมืองชลบุรี กระแสชล
 อักสุชล ชลไฉย เจ้าภูวคต เมทนิคต ภูธวาคต
 พสุธาคต สัมปคต นพคต คลว่าถึง กังสคต
 ช้องคต ถันคต อคูลย์ ราชย์คูลย์ คั่นคต
 น้ำคต ทางสถต ธนิตลลิติต หวังถวิล ถวัลราช
 สถต สฎต ภูวมณฑล บริมณฑล แก้วกุนฑล
 คนจันฑล พิคฑล กราบฑล กราบบังคมฑล
 ข้าฑลออกอฎลัพระบาท โรงธารค่านัล เพชรนิล มณีนิล
 นิลรัตนัน นิตวรรณ นิตนนท จาบัตย์ พระภูบาล
 นฤบาล มหิบาล อภิบาล พยาบาล บริบาล
 มณฑิรบาล พระคชบาล นครบาล กระบิลบ้านเมือง
 พิบูลย ไพรบูลย ทอกยุบล นิลยุบล นิไลคบล

ฆงกณีนี เพ็ชต์คอกอกอกณณ ทำบุญไต้ฝน ผลาผลไม้
 ฆาณไธนา พระทศพล เจ้าจุฬพล พวณพล ฆักกัมพล
 คนพาด อ้นนพาด พาดมฤค เพิ่มภูต วิมต
 พิมต นณมต มตโยธา มตทิน ทวงกรมต
 โภมต สฤษุมต ทวงมาตย เขาวมาตย มุตนาย
 ประมุต เค้ามุต มากมุต มวต ยลว่าเหน
 กังวต ไกอัวต รวงัวต เถาวัวต ฐัชวาลัย
 สังวต โภสต กุสต วิสาด ไพลาด โรงศาต
 ไศกคัถย รัชชาคัถย คีตปลาตย ตริฐฐต ทวงพระ
 สรวต เสรวต ตำรวต พวณพหต โภธาต ฆะ

-
- ๑ ฐัว(ฬ) สกตเหมือน คำเหล่านี้ ฆะ
 ๑ จักรวาฬ จักพาฬ พระกาฬ แก้วประพาฬ
 เกะสิงหฬ พวณทมิฬ ใจทมิฬ กาฬบั้งษ
 ท้าววิรุฬหก ฆาธาฬหมาศ ทฬัฬะ ว่ามัน ฆ
 มิฬัฬะ ว่า คุฐ ฆะ
 ๑ จบ ฐัว สกต แม่ กน ฆะ

๑) แต่^๕นี้ จะ ว่า^๕ด้วย ตัว^๕สกต แม่^๕กก ๗๖

๑) แม่^๕กก สังกั^๕ต^๕ตั้ง ตอน (ก)

นับ^๕หก^๕ยก^๕ต^๕ว (ง) เจ็ด^๕ด^๕ไว้

ก ข อี^๕ก ๗ ค ค กับ ๗ แะ

แจ^๕ก^๕จ^๕ก^๕ก^๕ไ^๕เ^๕ เ^๕่า^๕เข้า^๕จำ^๕สอน

๑) ก^๕ก^๕ษ^๕ร^๕ ใช้^๕ สก^๕ต^๕ใน^๕ แม่^๕ ก^๕ก ๖ อัก^๕ษ^๕ร

คือ ก^๕ข^๕๗^๕ค^๕ค^๕๗ ๗๖

๑) ตัว^๕(ก) สก^๕ต^๕ ใช้^๕ใน^๕คำ^๕ภาษา^๕ไทย^๕เป็น^๕พื้น^๕ แต่^๕คำ^๕มคธ^๕ที่^๕สก^๕ต^๕ตัว^๕(ก) ที่มี^๕มาก^๕ตั้ง^๕นี้ ๗๖

๑) ย^๕า^๕ก^๕ เ^๕ญ^๕ก^๕ บ^๕ัญ^๕ก^๕ ฆ^๕ั^๕สา^๕ฏ^๕ก^๕ อ^๕ั^๕ษ^๕ฏ^๕ก^๕
ช^๕า^๕ฏ^๕ก^๕ ไ^๕ทร^๕ย^๕บ^๕ัญ^๕ก^๕ ธ^๕ง^๕บ^๕ร^๕ร^๕ฏ^๕ก^๕ ต^๕ร^๕ี^๕กะ^๕ฏ^๕ก^๕ โ^๕ป^๕ต^๕ก^๕
ก^๕ร^๕ร^๕ต^๕ี^๕ก^๕ จ^๕ิต^๕ก^๕ อ^๕ร^๕ร^๕ม^๕กะ^๕ต^๕ี^๕ก^๕ ม^๕ณ^๕๗^๕ก^๕ว^๕่า^๕บ

ท^๕ะ^๕ล^๕ิต^๕ก^๕ อ^๕ุ^๕ท^๕ก^๕ เ^๕ห^๕ม^๕ุ^๕ท^๕ก^๕ พ^๕ร^๕ร^๕โ^๕ษ^๕ท^๕ก^๕ ป^๕ร^๕า^๕ทุ^๕ก^๕ ส^๕า^๕ธ^๕ก^๕

โ^๕ท^๕ษ^๕ธ^๕ะ^๕ธ^๕ี^๕ก^๕ วั^๕น^๕ท^๕ระ^๕ธ^๕ี^๕ก^๕ ๗ ห^๕ัต^๕ถ^๕า^๕ณ^๕ี^๕ก^๕ อ^๕ัต^๕า^๕ณ^๕ี^๕ก^๕

ระ^๕ถ^๕า^๕ณ^๕ี^๕ก^๕ บ^๕ร^๕ร^๕ท^๕า^๕ณ^๕ี^๕ก^๕ เ^๕เ^๕น^๕า & เ^๕ล^๕เ^๕่า^๕ ๗ ก^๕ะ^๕น^๕ก^๕ ว^๕่า^๕ท^๕อง

ป^๕ัจ^๕จะ^๕น^๕ี^๕ก^๕ ก^๕า^๕กะ^๕น^๕ี^๕ก^๕ ก^๕ัด^๕ปะ^๕น^๕ก^๕ ช^๕่าง^๕ก^๕ัด^๕บ^๕ก^๕ วิ^๕บ^๕า^๕ก^๕

พิ^๕บ^๕า^๕ก^๕ อ^๕ธิ^๕ป^๕ก^๕ ว^๕ร^๕ร^๕ณ^๕ิ^๕พ^๕ก^๕ อ^๕ุ^๕ป^๕ระ^๕ธ^๕ี^๕ม^๕ก^๕ น^๕ก^๕จ^๕า^๕ก^๕พ^๕ร^๕า^๕ก^๕

ฅามก โยมก บรมธรรมมิก ประติมุก นายก
 อรัญญิก ปวตเขก นรก ทารก พิตรก
 พนจรก เทียวจาริก อะติเรก โอฬาริก ทิถก
 จัปสธาก ฅ ฐัตถุค ว่ำปติง ฅ สีสอก ฅามโธธก
 ไนโดก ไนโดกัย แก้วฉักก ฅารก ฅราพก
 ฉิวก ฅะวก ทศก ฉาสุก อภิศก ฅรัวโศก
 ปฏิกาทก ฉะธาทก พธาทก มาพัก ว่ำไรง อุพุก
 ว่ำฤษก เปนองค์เอก ฅะ

๑ คำมคธที่ สกคตัว (ก) เช่น นี้ยังมี มาก ฐัก มา
 ไว้เท่านี้ กอ เปน ตัวอย่าง ฅะ

๑ ตัว ฅ ฅ สกคเสียงเดียวกัน เหมือนคำเหล่านี้
 ฅำฅ ฅจุมฅ มนตรีฅ รุจิเรฅ เรียบเลฅ
 ฅักเลฅ ฅรเลฅ อยู่เปน ฅุฅ ฉักเลฅ เตียนไฟเลฅ
 ทคณัฅ พระนัฅ ฅะ

๑ ตัว ค ค สกคเสียงเดียวกัน เหมือนคำเหล่านี้

๑ ปริจาคทาน บริตยาค ฅักฅณานต์ อักฅ
 อรรคณี อักเวศรี อักวรา ฅักมเหษี ฉรรค พรรค
 พรรคานัก พระผู้ มีพระภาคัย ฅาวภาคัย พยัคฆ พยัคฆา

พยัคฆ์ เป็นยุคคราว กุฎียุค ไทรวายุค ทวาริยุค
 ชลมารค สกลมารค ผุงพิทค สมะยุคสมะโวย โยคเกณฑ์
 มถโยธานุโยค ภาวนานุโยค พระยานาค ต้นขุนนาค
 เอกอัครมหาบุรุษ ๖๖

๑ ท้าว ๗ สกต เหมือน คำตั้งนี้ ๖๖

๑ เมฆ เตือนมาฆ มัชฌิม ชลโธม
 โธมสังสาร โมฆชน อำนรรฆมนี อำนรรฆรัตน์
 มหรรฆภัณฑ์ ๖๖

๑ คำที่ใช้ท้าว ๗ แต่ไม่ใช้ท้าว สกต มีอยู่ตั้งนี้ ๖๖

๑ ไชย อูไชย ว่าก้อง อีไชย ว่าไม่ก้อง
 ๗ ว่าหม้อ ๗ ว่าเปรียง พระสงฆ์ สังฆการี
 ผูกอาฆาฏ ที่ชะ ที่ระ เทียบช ว่าขาว นายเทียบชราช
 แปลว่าเปนผู้ ฐู่เกว สั้น การขาว ๗ ๗ นายเพชรภู
 ศฤงฆาร ไชยมฆาน ไล่พิฆาฏ ๖๖

๑ บัญญัติ คำไทย ๔ คือ ๗๖ ๗๖ เขียน
 ๗๖ ๗๖ เปนแบบใช้มาแต่โบราณ ๖๖

๑ จบ ท้าว สกต แม่กกเท่านั้น ๖๖

๐ แต่^{นี้}จะ ว่า ด้วย ^{ตัว} สกต แม่ กท ๗๖
แม่ กท สกต แจ่ง ๑ ฉ
๗ อี ก ๗ แถ ฌ ถัด ไข่
สองวรรค ขกณ น คง นัย สิบ น
สิบแปดครบที่ ไข่ กับ ทั้ง ศษส

๐ อักษรควรรู้ สกตใน แม่ กท ๑๘ อักษร
คือ ๑ ฉ ๗ ฌ ฎ ฏ ฑ ฒ ท ต ถ ท ธ ศษส ๗๖

๐ อักษร ๒ ^{ตัว} คือ ๗ ๗ ^{ตัว} ลำเนียง สกตในแม่
กทได้แต่ภาษาดยามไม่มีที่ ไข่ (ฉ) ^{ตัว} นี้ก็สกตได้ แต่
ต้อง รวม กับ ^{ตัว} (๑) เหมือน คำ ว่า อัจฉา ว่า หมี
มีจฉา ว่า ปลา อัจฉะรา ว่า นางฟ้า สัจจฉร
ว่า ปี่เปณ ^{ต้น} ๗๖

๐ (๗) ^{ตัว} นี้ สกต แต่ ^{ตัว} ลำกั้ง ไข่ แต่ บาง คำ ต้อง รวม
กับ ^{ตัว} เม เหมือน คำ ว่า ศิษฉมา ว่า แร้ง
อิจฉมา ไครบ ^{ต้น} ๗๖

๐ ท ธ ๒ ^{ตัว} นี้ ไข่ สกต แต่ ^{ตัว} ลำกั้ง ไข่ บาง คำ ต้อง

รวมกัน ทั้ง ท ธ ๒ ตัว เหมือนคำว่า ข้าพระพุทธ
เจ้า ศักดิ์สิทธิ์เป็นต้น ๗๕

๐ (๓) ตัว สกตแต่ถ้าถึงได้ บางคำต้อง รวม
กับตัว (๓) ทุกๆ คำว่า สมศักดิ์ พระหัตถ์
เป็นต้น ๗๕

๐ ตัว (๑) สกตเหมือนคำเหล่านี้ รังเกียด
เกียดคว้าน กัดเกียด เก่งกาจ ใจนกาจ กิจการ
สมเด็จ แฉ่ฉิ่ง ประตุจ ตราตรวจ ตำรวจ
คำเที่ยง ทุจริท ความอุทัย ทำเป็นนิจ เป็นปัจจัย
บัจจุบัน บัจสุไสมย เชนจชบวน พจน์ พจนา พจมาน
พจนวิลาศ พจนสุนทร อ่ามาจ มัจจุราศี
มฤตยุมราช วิโรจ ไพโรจ เรื่องโรจว่า รุ่งเรือง ๗ ศรีวิโรจ
เวชชาวิจกร วรจ เว็จ วรจมรรค ความตั้ง
บี่คาง เสรจ ตำเรจ องอาจ อาจหาญ ข่านาจ อัจฉิ
ว่าเปลวไฟ ๗๕

๐ ตัว (๒) สกตแต่ถ้าถึงไม่เช่นนี้ มีแต่รวมอยู่
กับตัวจ ดังนี้ ๗๕

๑ มัจฉา แผลง ว่า มัจฉยา ว่าปลา ฯ อัจฉา ว่าหมี
 วินิจฉัย แผลง ว่าพินิจจัย ว่าตัดสิน ฯ บัจฉา ว่า
 ภายหลัง ฯ ปุจฉา ว่าถาม ฯ วิจฉิกะ แผลง ว่า
 พิฉิกร แปลว่าแผลงป่อง ฯ เป็นชื่อราชัน้ ๖๖

๑ ตัว (ฉ) นี้ ถ้าเป็นคำแผลงมาจากภาษามคธ
 ภาษาสังสกฤตดูเหมือน (ศ) โดยมากมีแบบอย่าง เหมือน
 คำว่า ฉะ ว่าศพ อัจฉะริยะ ว่าอัสจรรย สังวิฉณะ
 ว่าสมพิศศรี อัจฉภา ว่านางเทวอัศวีเป็นต้น ๖๗

๑ บางคนใช้เขียน นางเทพอัศวีเป็น (ษ) ไม่ถูก
 แบบบังคับ ด้วย (ษ) ออกจากตัว (ท) ชอบที่
 ใช้คำว่า แต่อัศวีเท่านั้น ๖๘

๑ ตัว (ช) สกตเหมือนคำเหล่านี้ ๖๙

๑ บงกช สุนกช ตาบทช ฯ ชีชี ว่าของ ขบ
 เคียว พคช พระคชบาด คชสาร ชีชีวาลัย
 ฤทธิเดช พระทรงเดช พระเดชพระคุณ ทิชคณา
 เทียวรุช ธวัช นักราช วาณิช พาณิช อนุช

นงนุช บวช ผนวช พี่พรพรรณ ฯ ชัมพูช
 ชามพูช ว่า บัว ฯ กัมพูช กำพูช เพชรรัตน์
 แหวนเพชร โภชนาหาร ทิพย์โภชน์ สุกตโภชน์
 สมิโภช กำจตุรภูช ว่าพรหม พระสุพรรณภาชน์
 สรรเพช กำโพช ปราโมช ใช้น้ำปราโมทย เขา
 ชะแปนทชะ สัมชากร ประโยชน์ ทางนัยโยชน์
 เตือนยาสุข ฯ บทวิธ ว่าอฐี พระบาท ฯ ในรัชกาล
 ถวัลย์วิธ ถวัลย์ราช เทวะราช มะหาราช
 จักรพรรดิราช พระราชหฤไทย พระราชทวีชัย
 นาคราช อิศวราช ฯ วาริช ว่าปลา ฯ สโรช
 สโรช ว่าบัว ฯ มาลีลาช ฯ วิชาความรู้ ใช้น้ำ
 วิทยา วิชาราย วิชารร วิชยาธร บระวิช
 ท้าววิธวินทร์ คิตสังเวช คิตสมเพช ฯ เวช ว่าหม้อ
 ใช้น้ำแพทย ฯ ทิช ทวิช ว่าพราหมณ์ว่านก
 เกล็ดช ปริสัช บวรลัช วิสัชนา เสาหัช ว่าคน
 ใจดี เอมีอช ฯ
 ๐ ทิว (๗) สกตแปน กตใต้ แต่ในภาษาไทย
 ไม่มีคำใช้ ฯ

๑ ทัว(ณ)ก็ ตกคเปนกคไต้ ในคำไทยไม่มีที่ไต้
มีทุกขุมอยู่แต่ใน ภาษามคธ แต่ ต้อง รวม เข้า กับทัว
(ช)เหมือน คำเหล่านี้ ๗

๑ ก็ชณะ ว่า แร้ง ๗ เขาชณะกฏ อั้งฉัตตะ
อั้งฉัตตะ ว่าภายใน ๗ อั้งฉาไสย คำไทยใช้ว่า
อั้งยาไศรย ๗ อั้งฉฉฉฉฉฉ คำไทยใช้ว่า อั้งฉฉฉฉฉฉ
มีฉฉฉ คำไทย ว่า มีฉฉฉ ว่าท่ามกลาง ๗ ฉฉฉฉคำ
ไทยใช้ว่า ฉฉฉฉ ฉฉฉฉ ว่าห้องบัน ๗ ฉฉฉฉฉฉ
ใช้ว่าอั้งฉฉฉ ฉฉฉฉ ๗ โพงฉฉฉฉว่าองค์ตัว
รู้ ๗ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ
ว่าผู้ฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ๗

๑ ทัว(ณ) ตกค รวมกัน มีคำใช้ดังนี้ ๗
๑ แก้วมรกฎ ราชีมรกฎ ปรากฏ กฏศมาษ
ศกฏ ว่าเกวียน ฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ
พระมหามงกฎ เขาตรีฏฏ เขาจิตรฏฏ ฉฉฉฉฉฉ
ศุพพฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ

ระชัฏ ว่าเงิน ระชัฏ บ้าชัฏ อนงค์นาฏ นางนาฏ
 สนมนาฏ สงสารฉัฏ ฉัฏฐา ไร่ว่า อัมฉา เณรฐา
 ไร่ ว่าเจษณา ๖

๐ ทัว (ฐ) สกตเหมือนคำเหล่านี้ ๖

๐ กฐ ว่าไม้ โกฐ ว่าคลัง โทษอุกฤษฐ
 ประติฐ ฐ่างสุประติฐ ท้าวชวตติฐ วัชชวประติฐ
 เมืองอุทริฐ กถยจนติฐ บันตะติฐบถิ คุฐิ แผลง
 ว่าคุษถิ ฐ่างอฐิเทศ ประทุฐุภัย ไชยชฐ
 สุระเชฐ ว่าพรม พระเชฐา อธิฐาน อธิษฐาน
 มากอะกนิฐ พระกะนิฐา พระภักทรนิฐ ประเสริฐ
 เสริฐ วิถิฐ วาเสฐ ญนุติฐ พระบรมอฐิ พระอฐิ
 เบี้ยอฐิ ก่ออิฐ ฐาอฐิ พระโธฐิ พระโธษฐิ ๖

๐ (๗) ทัวนี้ที่ใช้สกตแต่สำนวนยังไม่เห็น ทัวอย่าง
 มีอยู่แต่ต้อง รวมเข้ากับ ทัว (ฅ) เหมือนคำ ว่า คุทฅม
 วัทฅณะนะ พัทฅมณา เป็น ต้น แต่กระบวนใช้คำ ท่าน
 เขา ทัว (๗) แปล (๖) หั้น บ้าง สกตเสีย บ้าง จึง คง
 ใช้แต่ ว่า ไวยวุฒิ แดพิพระฅมมงคล พรรฅนาถาว
 พฤฅมาเถ้ วันพุฅม น้พระพิฅมตั้งนี้ ๖

- ๑ ทัว(ต) สกตใช้ในคำไทยไทยมาก และใช้
แทนทัว(ตะ) ในคำที่มาแต่ภาษามคธ บ้าง คำภาษา
ไทยคือ หินบด มีดบด เข็มบด เรืองบด
มารบด สมุดดำ สมุดขาว คำพูดเป็นต้น ฯลฯ
- ๑ คำแปลงมาแต่คำมคธ คือ สมบัติ ประฏิบัติ
บิภก บิภร มารทา มารทร อิทก นัตถก
ภรรทา ธาธา ฯ กนตก ฉะนิกก ว่านาง ฯ ตักก
ว่าเถาวัน ฯ ธาธา ว่าพรหม เป็นต้น ฯลฯ
- ๑ ทัว(ต) สกตเหมือนคำว่า สังเกต พระเกตุ
ธุมเกตุ ลิกคิต สงครามครวชิต ไชยวิชิต
สยามพิชิต พระพิชิตมาร นิยายนิบาท ใช้สันนิบาท
พระสงฆสันนิบาท อสนีนิบาท อุภาบาท กระจาบาท
สร้างพรต สมมต สมมุต พระนถาต ใช้ว่าวิธาศ
ไม่ถูก สันชีจิตร อัสสาสะวาท ปัสสาสะวาท นิสวาท
เวรมภวาท สัตถะวาท สุภาสิต ประภาสิต ฌาตมภพ
ชวะลิต พระสุคต ฯลฯ
- ๑ คำที่เอา (ต) เป็น (ตร) มักมาในที่ทัวตะ
ชั้นในคำบางคำเหมือน ปัสสะ ใช้ว่าบาตร เป็นต้น คือ

ขอบเขต ไททรร พิจิตร ไพวจิตร ทรงจิตร
 เสวทรณัฏฐ์ ธงณัฏฐ์ พระเนตร ไนยเนตร
 พระสุพรรณบัฏ สัจญาบัฏ บาทรเหล็ก บาทรหิน
 บุตรชาย บุตรหญิง ทาติบัฏ พิตร ว่าของปัดไม้
 บพิตร นิตยภัทร มาตรา มุตร มิตรสหการ
 ประจามิตร หม่อมมิตร นฤมิตร นิมิตรพ่น วิตร
 ว่าทรัพย์ ฯ จิตรจรรยา สวรรเสวทร กระษัตริย์
 กระษัฏฐ์ นักษัฏฐ์ เกษทร พระโศทร พระสุทร
 ยัฏฐา ยาทรา ยุรยাত্র มาตรา ฯ

๑) หนึ่ง คำที่เอา ตระเปน (ตระ) ก็มีอยู่ มากหลาย
 คำ คล้าย กับเอา (ตะ) เปน (ตระ)
 คือ สัตตะ ว่า สาทรา จัฏฐา ว่า พัทธา
 ยักขระสัตะ ว่า ยักขร สาทร อิมมะสัตะ ว่า อรรมสัทธา
 เวชชะสัตะ ว่า เวชสัทธา ไทราสัทธา โสยสัทธา
 อย่างเดียวกัน ฯ

๑) จัฏฐิ พระโศทร ๒ คำนี้ ในคำ มคธ
 ก็ไม่มีตัว (ตะ) ซ้อนเปน จัฏฐิ โสตะทั้งนี้ แต่ให้
 เปน จัฏฐิ พระโศทร หักเอา (ตะ) เปน (ตระ)

ฤๅ จะ ลง (ระ) อากม ยังไม่พบ ค้น เหตุ ใช้ ไทโย สังกศ
ตาม ๆ กันมา ๖

๑) หนึ่ง คำที่แปลง ทัว (จะ) เปน (ตยะ) ก็ มัก มี
มาใน คำที่ ทัว (จะ) ขึ้น กัน ไทโย มาก มี ทัว อย่าง นั้น
นิจจะ ใช้ว่า นิทย อาทิจจะ ใช้ว่า อาทิทย
สัจจะ ใช้ว่า ความ สัจย อะมีจจะ ใช้ว่า อำมาทย
นิจจะ ภัทตะ ใช้ว่า นิทย ภัทร มัจจุ ใช้ว่า มฤตยู
แททย ว่า ยักษ์ ว่า ผี เปน ต้น ๖

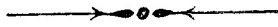
๑) แล คำว่า สถิตย นี้ ทัว เต็ม ที่ เปน คำ มคธ ก็ เปน
ถิระ ลง สะ อี พภาสะ ข้าง นำ เปน สถิต ทัว (ยะ) จะ
เปน อากม ฤๅ เอา (ตะ) เปน (ตยะ) ยังไม่ พบ ที่ มา
แห่งใด บัณทิระ บัณทิศย์ อย่าง เดียว กัน ๖

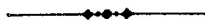
๑) ทัว (ถ) สกต เหมือน คำ เหล่า นี้ ๖

ภูวนารถ นฤนารถ กรวมบถ คิถขบถ
สภสภามาถ ๖ วายุบถ อนิลบถ อาทิทยบถ ว่า
อากาศ ๖ พระภัทรมถ บัณดู บัณพี ปราตถนา
ปราตถนา สามารถ ราชรถ สมมะโนรถ ทางวิเยา

ศัลยอุโบสถ   โรงอุโบสถ   พระอุโบสถ   พระหัตถ์
 พระหัตถ์   แจ็งอึดถ   แจ็งอรรถ   แจ็งอึด   ๗๖

๐   ตัว(ท) สกตแต่ตำกั๊งเหมือน คำเหล่านี้   ๗๖
 ๐   ท้าวบุรินท   บันภาสิงหนาท   นินนาท   นฤนาท
 นิทร   นิทรา   ว่านอน   ๗   หวานสนิท   ทองชมพูนุท
 ทองชมพูนุช   ชนบท   บทกลอน   บทบท   พระบาท
 พระยาบาท   ไทรเพท   เกทโภย   มี   ประเภท   ภัทรมุข
 ประภท   โภมุต   ทอกรระมุท   มหาสมุท   ทายาท
 มุสาธาท   วิธาท   โอธาท   อภิวาท   ร่ายพระเศ
 ๗   ไสยยะเวท   เวทมนต์   บราธาท   นายเนธาท   ปธาท
 เตื่อมิโส   รุสาธาท   ๗๖

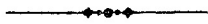

๐   จำพวกหนึ่ง สกตรวมกันทั้ง (ท ธ) ทั้งนี้   ๗๖
 พระมหาสมิทธิ   พระพุทฺธเจ้า   พระพุทฺธบาท   ใจประภทพิทฺธ
 นิพิทฺธกุสล   อยุทฺธยา   อโยทฺธยา   ต่อยุทฺธ
 ยงยุทฺธ   มหิทฺธิฤทฺธิ   สัมฤทฺธิศก   สิทฺธิไซค
 มหาสิทฺธิไซค   พระประสิทฺธิ   ศักตสิทฺธิยกให้ไปนสิทฺธิ   ๗๖

๑ จำพวกหนึ่งออกจาก (ชะ) เปน (ทะชะ) บ้างเอา
(อ) เปน (ยะ) บ้าง ดังนี้ ๖

๑ วิทยา ว่าความรู้ ๖ วิทยาจารย์ วิทยาธร
ยัชยาไครย ปราโมทย พิณพาทย ต้องพิพาทย
เปนไจทย อุบาทว ออกจาก อุบัติจะ ๖

๑ ทัว (อ) สกตแต่ดำกิง เหมือนคำเหล่านี้ ๖

๑ ทวีโลกธ จันทรคาธ สุริยะคาธ จันทรคราธ
สุริยคราธ จัป เปน อัมคราธ ทวีคราธ สรรพคราธ
พระษาคุธุ พระศุธุพาห ทศพิธราชธรม พิพิธโกคา
ไทรยพิธสมบัติ อาพาธ ว่าป่วย ๖ ตันนะหาโพธิ
โพธิญาณ โพธิสมการ นงโพธ ๖ บลโพธ ว่า
กัณ ๖ พยาธิ ไข้เจ็บ สุขุมธ อารานา
ว่าเชิญ ๖ ทรงพระพรธ ให้การพิรุธ วิวิธ
อาธุธ สรรพอาธุธ ฐิธาธุธ สัตว์ยาธุธ เตือนอาสาธ
บุรพาสาธ อุตราสาธ ปฐมาสาธ ทุกิยาสาธ ๖

๑ ทั่ว (ศ) สกค แต่ดำกั้ง เหมือน คำ เหล่านี้ ฐานะ

๑ อากาศ ไอกาศ อีพิภกาศ สังกาศ พระโถกศ

ทรีทศ ไทรทศ ทุกทิส ท่างประเทศ เทศนา

พงพนัศ พินาศ ทาบศ เจือกบาศ สมพาศ

เสด็จประพาศ ทรีดีประภาศ ถือเพศ แปลงเพศ

จุธามาศ ปรามาศ ๓ ปรีกามาศ ว่าเงินทอง ๓

มาศ ว่าเดือน เข้ปายาศ เกรียบริติศ อุบายาศ

เอมวศ ของ มีวศ พระสุธาวศ สุกนธวศ

ไอธาวศ นิวศ ทางทวศ ทางทวศ รมมี

เขาไกรธาศ งามวิธาศ เหนวิปลาศ เปนเทศไนย

สังวศ อาวศ สุธาวศ ฐวธาศ บรมนิวศ

พิศวง พิศวศ วศนา เสดจ ประเวศ ของพิเศศ

เหลือเศศ โสพิศ พระสาศทา ฐานะ

๑ คำไทยใช้ (ศ) สกค ใน คำ เหล่านี้ ฐานะ

๑ เพราเพริศ ถ้าเศศ พิศทุ ปวศ บำวศ

คธาคธาศ เปนต้น ฐานะ

๑ ทวาทศมาศ ๑๒ เดือน คือ จิตรมาศ เจตวมาศ

เดือน ๕ วิสาขมาศ เดือน ๖ เชษฐมาศ เดือน ๗

อาศวนมาส เดือนแปด บุรพาสวนมาส เดือนแปดก่อน
 อุตฺตาสวนมาส เดือนแปดหลัง ปฐมาศวนมาส เดือน
 แปดก่อน ทูติยาศวนมาส เดือนแปดหลัง สวารณมาส
 เดือน ๙ พัทธมาส เดือน ๑๐ อาศยุสมาส
 เดือน ๑๑ กรรทิกะมาส เดือน ๑๒ มิคศิรมาส
 มฤคศิรมาส เดือน ๑ บุศยมาส เดือน ๒ มาฆมาส
 เดือน ๓ มกฺขนมาส เดือน ๔ ฐะ

๐ ทัว (ศ) สกตจำพวกหนึ่ง มีอักษรอื่นเพิ่ม
 ท้าย คำตุง คำเหล่านี้ ฐะ

๐ หนึ่งเหนืออาศน์ ราชอาศน์ สิงหาศน์ พระ
 นิเวศน์ ยาพิศม์ อสรพิศม์ ศิษย์ อิศฺตร อิศฺว อิศฺวา
 อิศฺจวรัย มหฺศฺจวรัย พระพิศณฺุ องค์อิศฺร อิศฺจว
 อิศฺจวระษฺติว อิศฺเรศฺร นเรศฺร นเรศฺวร นฤเมศฺร เทเวศฺร
 พระอิศฺวร ประพิศฺร ฐะ

๐ หนึ่ง คำที่ใช้ตัว ศ มีใช้ตัว สกต ก็มีมาก ตามข้อ
 บัญญัติแต่โบราณ สืบกันมา เหมือนคำอย่างนี้ ศศิธร
 เดือนไฟทาช ศีสะ พระเคียรเกล้า กุศต ศาธา

ไรศาสด จำศีล คีขร คิงขร ศฤงฆาร
 พระแสงศร อภิเศก ไศกเศรั ไศกศัลย ตีตษา
 ฐำคิก คีศย์ ยศศักติ ตักตินา ตักตุนุภาพ
 ศักฆาร เอกศก ไทศก ทวีศก จัฏฆารก
 เบญจ เบญจศก ฉศก สัปตศก อัฐศก นพศก
 สมฤทตศก อาศรม เศรษฐี พระตรีศูตี ๗

๐ ทัว (ษ) สกตแต่ดำกั มี น้อย มีก มี ทัว (ย)
 และ ทัว อื่นเพิ่ม ทักข โดย มาก มี ทัว อย่าง ดังนี้ โอภาษ
 มนุษย บุรุษ บำราช ไทษ ๕ คำนี้ พระบาท
 สมเทจ พระจอม เกตุเจ้า อยู่ หัว ทรงใช้ (ศ) ไรเกษ
 พระกฤษณ กายฐู โภษฐูการ กฤษณา เจษฏา
 เศษฐา ฐษณปัก คำฤษณา ฤษณี ฤษคี
 ฤษกร ฤษฤษฐู ฤษฤษฐูรัย ฤษที แผ่นระ
 ฤษ ทฤษชาย ทฤษหญิง อฤษฐาน อฤษฐเน
 ฤษตรี ฤษบ ฤษบา ฤษยา พตอชฤษย์
 ปฤษณา ปฤษฏางค์ พรฤษ พรฤษา ฤษตรี
 ฤษษ ฤษยา อฤษฏารุท อฤษฐูทิต อฤษฐูทษ
 อฤษฏกิต อฤษฏางค์ อฤษฏ ฤษณาการ ๗

๐ คำใช้ (ษ) มีใช้ตัวสกลใช้มาตามโบราณดังนี้
 มุษา แผลงว่ามารษา ภาษี พฤกษา ปฤกษา
 พระอึงษา พิพากษา รั้งษ์ ราชี่ ภาษา ภาษี่
 มเหยี่ ทั้นทรรษ์ ทรรษา ฝูงหงษ์ สุวรรณหงษ์
 เชื้อพระวงษ์ ราชวงษ์ สุริยวงษ์ ราชวงษ์ ภาณวงษ์
 บรมวงษ์ บวรวงษ์ วรรณษ์ สัมพันธวงษ์
 พระวงษ์ เออ ราชะ

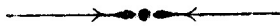
๐ หนึ่ง พึ่ง สังเกต ว่าตัว (ษ) ที่ มา แต่ ภาษา มคธ นั้น
 มีก่อก จาก ตัว (ระ) โดย มาก เหมือน คำเหล่านี้
 บักชี บักษี บักชา บักษา รักระ รักษ
 รักษา รักษา รักระระ ราชษ ราชโยษ
 ประระบักระ ประบักษี ประจักระ ประจักษี รุกระ
 พฤกษี รุกษา พฤกษา ยักระ ยักษี ยักชา
 ยักษา ยักชี ยากษี สักชี สากษี ยักระระ
 ยักษร สุกกระบักระ สุกรบักษี กาฬะบักระ
 กาล์บักษี วิทักระ พัทักษี ภักระ ภักษา
 ภักษา ทักชิน ทักษิน ประทักชิน ประทักษิน
 จักชุ จักษุ ภักชุ ภักษุ คำเหล่านี้ เปน
 ตัว อย่าง ใน คำ ที่ ใช้ (ษ) ราชะ

๐ คำใช้(๓) เป็น ตัว สกต ดังนี้ ๖๕

๐ นบนมัสการ พัสตุสิ่งของ คนชาติแพศย
 ตรีศ คำรัส จรัส จารัส ไอรศ เอารศ
 ศรีสวัสดิ์ สัตติ สุริสวัสดิ์ แสนสหัส สหรรศ
 กุมาร พระศาสนา พระราชศาสน์ คำที่ ค้อยใช้
 (๓) เป็น ต้น คำ เหมือน อย่าง คำ ว่า เสนี่ เสนา
 ไสภก ไสภณ ไกสุม เกสร สมบัติ เสาร์
 สุริยข สวรรค สุภา สุริยสิทธิ์สมบูรณ สนิท
 สนม สมัค สะไมสร คำเช่นนี้มี มากนี้ กจะ ชัก มา
 รวมไว้ ก็เหลือ ประมาณ ที่ จะ เขียน ฟัง เข้าใจ ว่า นอก
 จาก บังคับ ที่ ใช้ ศ ษ แล้ว ก็ ควร ใช้ (๓) ต้น คำ
 ภาษาไทย แท้ ก็ ควร ใช้ (๓) เท่านั้น ถึง ใน ภาษา
 มคธ ก็ มี แต่ (๓) ตัว เดียว ซึ่ง เป็น ศ ษ นั้น วิก็ มา ใน
 คำกริย สังสกฤตญ กับ วิธิ อักษร สังขยา ซึ่ง นัย อักษร แทน
 ตัว เลข ใน คำกริยวิธิตาร เป็น ต้น นั้น นัย ตัว (หะ) เป็น เลข
 ๘ ถ้า ไม่มี ศ ษ แล้ว ตัว (หะ) ก็ เป็น เลข ๖
 หา ต้อง กับ วิธิ กะ หั ปายา ไม่ กะ หั ปายา นี้

เป็น เลข เรือน พัน ดังนี้ ๐ ๘ ๐ ๐ }
 กะ หั ปายา } แต่ กลับ อยู่

ตามเถอมคธ ถ้านับเป็นเลขไทยกลับเป็นตั้งนี้ ๑๑๙๑
สำหรับธบพุทธศักราช เป็นจุฬศักราช แล บวกจุฬศักราช
เป็นพุทธศักราชได้ทุกปีไป ๖

๑ คำโคลงบังคับ ๓ ๒ ๓ แต่บุราณก็มีมาถึงนี้

๑ ริงฤทธิ พระแท่ง ตั้ง ๓

ริงรักษ แท่ง ๒ บอกร้าง

ศัทธิสอ ๓ สมมต

ไตรเพททั่วหากแก้ง ก่อแฉ่ แเน่องศ์

๑ แดคำหนึ่งอีกว่า ในสอทั้งสาม สอธย

แจ่มงาม ว่าไว้เป็นกลาง เพราะฉะนั้น ความเห็นว่า

สอ สอใช้มาก เป็นพื้นในคำภาษามคธ แล คำภาษาไทย

ยากกว่า ๓ ๒ ๖

๑ แดคำบังคับ ๓ ๒ ๓ ในจินตามณีมีมาแต่

โบราณท่านแต่งไว้ ก็ควรแปลที่ สังเกตคำโดยโบราณ

คติสืบมาถึงนี้ ๖

๑ บังคับ สอ ธอ ๑ สรรเพช สัทธิรวม แด

สงฆะ ประเสฐ แก่นสาร สมสูตาร สติโน แด สัทธิหาร แด

แพศย สัตยา   ๐   โกลุม   เกศร   สมบัติ   แด
สัตว์ศักดิ์โศภ   เสารี   สุรบย์   สวรรค์   แดสุภา
สุระสิทธิ์สมภาร   ว่าจะ

๐   สมเด็จพระรัตนัยเสมอ   สี่หีบพราย   แดส่งกรานท์
สัมฤทธิ์   สมานี   สบสสถาน   สุภาพสุนทร   ว่าจะ

๐   สมบูรณ์   สาคว   แดสิน   ชุมนุท   สมถ่มร
สารดี   สมรรณ   แดสถอน   แดทวี   สละสมาคม
เสด็จ   เสด็จ   แดสังฆพัต   คุลิต   เสวย
เสวยรวมย์   ปราสาท   สาท   สักข   สม   นิกนิสา
สงสาร   ว่าจะ

๐   แสนสนุกนิสาสุสนม   สตุคติไศตรนมัสการ   สอ
ดอทั้งปวงก็บริหาร   ณ ประเภทนานา   ว่าจะ

๐   บังคับ   ศคย   ๐   ไพศาย   แดศิขร   พิ.ศศ   แด   ศั
ทศรัทธา   ศักรู   แด   ศุข   สุกต   อาศรก   ไชยข
รัศมี   ว่าจะ

๐   อาศรม   คีล   แด   ศิวา   ศวไศตร   เสว   ชู
อากาศ   แด   พิสม   ศุติ   ยศ   ศักทิ   ยั   ศวา   ว่าจะ

๑ ไศพัส พิเศก แถปี่คาง แถกุศล ศาธา
เศริกศรีศรบัง แถคี่วา ทศศุภศฤฆาร ๖๖

๑ ศาโรชโคก แถประเทศ ศศิธร ประภาศมาน
สถ คอ นั้ปราศผู้ชำนาญ ที่ ประกอบใน วาที่ ๖๖

๑ บังคัมชบอ ๑ บุษบา แถกษฤณ แถฤษ
เกษม กระษัตรีษัตรี โยภษ จักษุมหิษฐ์ วัษ โทษภุษา

๑ อักษร แถวากษษ แถยักษ แถกระษेत्र บุษบา
พฤษา ฤษีบุษ มา นุษย ภิกษุเหาะหรรษ ๖๖

๑ ปักษิมหิษช แถผู้ปราช ๑ ที่ผูกเปน เชอง ฉันท์ สิบ
ถึ นั้ นาม คือ วถัน ทติลทโดย ทมาย ๖๖

๑ สบคัมท ถถ่าวนิยมไว้ ๑ มิ คธาศ มิ คธา คธาข เพื่อ
ให้มหาชน ทั้งหลาย ผู้จะ ช่าน จะเขียน ตาม ๖๖ บังคัม

สถ ถอ ทั้ง ๓ แบบ นั้ ท่านได้จัดเก็บไว้เปน หมู่หมวดที่
เปน ของบุราณ นาน มาแล้ว ควร จะนับถือ แถใช้ตาม

๖๖ ตวั สกตแม่ กต เท่านี้ ๖๖

๑ แต่^{นี้}จะ ว่าด้วย ทวิ สกตแม่ กบ ท่อไป ๖

๑ บ ป ผ อีกรั้ง ฝ พ ฟ ภ

รวม จักเอาตอน (บ) นอกแจ้ง

เติม แปะ ยกตัว (ม) คงเจ็ดนี้มา

ใช้ สกตแม่ กบ แดง กล่าวให้ หากเห็น ๖

๑ อักษรใช้ สกตใน แม่ กบ ๗ อักษร

คือ บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ๖

๑ ทวิ (บ) เชน ทวิ สกตเติม ใช้ ใน คำ ภาษาไทย

ทั้งสิ้น คือ คำว่า ไสกบ เคี้ยว ขบ นำ ขบ

บาย ขึง ขบ เจน ขบ พัน ขบ กำ ขบ น้ำ ขบ ไฟ ขบ

ปั่น ขบ ขู่ ส่า ขบ ตั้ง นี้ เชน ต้น ๖

๑ หนึ่ง ให้ สังเกต รู้ว่า ที่ ใน คำ ภาษา มคธ เชน ทวิ

(ปะ) ตกมา ใน คำ ไทย เชน สำเนียง ทวิ (บ) ไป โดย มาก

เหมือน คำว่า ๖ ประวิ ปาตะ ะ วิภต ๖ อะ วิ ปาตะ

อ วิ ปาต ๖ พยา ปาตะ พยา ปาท ๖ ปะตะ บท ๖

ปาตะ บาท ๖ บัตตะ บาทร ๖ ปุคตะ บุทร ๖

ปาตะ เชื้อ อภาศ ๖ สุมันณะ สุบรรณ ๖ สุปีนะ

สุบิน ๖ วิภาละ วิภาค ๖ ปาปะ มาป ปุญญะ

บุญ ประวิฬณะ บริบูรณ์ ประวะ บวร ประมะ
 บรม ปิตา ปิตก ปิตุ ปิตร เสนาปะติ เสนาบตี
 อะธิปะติ อะธิปตี บัจจุบันนะ ประจุบัน เปน ต้น
 เปน ตัวอย่าง ฐะ

๐ ทัว (ป) สกตใช้ ใน คำที่ มาแต่ ภาษา มคธ
 ไทย มากตั้ง น ฐะ

๐ แสน กัปป แสน กถัปป তাঁถกถัปปฤกษ อากัปป
 กิริยา สังเขป สมเขป โคปะกะ ว่าตากุ่ม จาบ
 ว่าแ่งธนู ฉาบ ว่านถน้อย ชัปะนะ ว่ากระชับ
 พระสะณู พระสะคูป มณฑป มรฎป ประทีป
 เทียนธูป ทำบาป บาปเคราะห์ บาปมิตร รูปพรรณ
 รูปโฉม รวบสรูป พิลาป ว่ารำไห้ สรรหาป
 ว่าเจรจากัน พิเลป ว่าท นพัมัจฉา ว่าปลา
 แห้ง สท วัยป จรรป ว่าหว่าน กะสาปะนั ว่า
 ทำถึง ฐาปะ ว่าคำสาบแช่ง อัมระภาค อัมระยศ
 อัมระทวีพย์ อัมระลักษณะ อัมระมาณ ฐะ

๐ ทัว (ณ) สกตในคำไทยไม่มีใช้ ถึงในคำมคธ
 ใช้สกตแต่ตัวก็ไม่มี ต้องรวมเข้ากับ ทัว (ปะ)
 เหมือนคำว่า บุปะระ คำไทยใช้ว่า บุษปะ มะหิปะระ
 มคธรรณ เวหิปะระ เวทรรณ กูปณะ วิบฬาร
 บัปะณะ ฝักบัปะณะ เป็นต้น คำเช่นนี้ในมคธ ก็มีก็มี
 ใช้นาน ๖

๐ ทัว (ณ) สกตคำไทยไม่มีใช้ทัว (ณ) นี้ใช้คำ
 อย่างหนึ่ง คือ ฝึพาย ฝึมือ ฝึปาก ควร
 สังเกต จำ ๖

๐ ทัว (พ) สกตเหมือนคำเหล่านี้ ๖

๐ กายยกถอน สัมคพายุต สรวมชีพ ลันชีพ
 ลานชีพ สมนกิตเพยี่ วาสูเทพ ของ ทิพย
 มหาเทพ กงทัพ ม้าสินธพ ม้าเสนธพ มาณพ
 มาณพ สินทริพยี่ ผู่งทานพ พระนพ นพเคราะห์
 มทรณพ อรรณพ นพมาศ ทัวไทรภพ ราชสมภพ
 วัณสมภพ เจ้าจอมภพ อภัพ ทัวอพยพ ทัวไกรพ
 รณูภพ ราชนาสูร ทัววาสพ พระไกรสพ
 พระบรมศพ พระศพ ปลดศพ คำสารภพ

ชาติมภาพ ทรวงสุรภาพ คำเสาวภาพ คนสุรภาพ

เสัพ เสพย ๖๖

๑ ทัว (พ) สกตภาษาไทยไม่มีใช้ ในภาษาอื่น
มีอยู่บ้าง เหมือนคำว่า ออฟริกา ออฟฟิศ
ออฟฟิเชอร์ ออฟฟิศ ออฟฟิเชอร์ เป็นตัวอย่าง ๖๖

๑ ทัว (ภ) สกตเหมือนคำเหล่านี้ ชาติุโรภ
กรรม เบญจกรรม มีกรรม นภวงษ์ นภต
นภาไธย ปภรรภ ใต้ภภ หลงโถภ ใจละโมภ

อศุภ ยาวอสุภ ไคอสุภราช พลอภเอาธาร นบ
อภิวาท ราชพรวรภ ๖๖ จบทัว สกตแม่กบเท่านั้น ๖๖

๑ เรียงทำรำเทียบ ถ้อย ทาง สอน
สังโยคพิธาน ถอน กถัน แกถัง

ไปพื่น ผ่า เสือ กลอน กถบ เกถ็อน
จบเสร็จ ตำเสร็จ แจ้ง จัดไว้วานจำ

๑ รวมคำ ว่า คิด ถ้อย แถถง ถาร
ไวพจน์ พิจารณ์ชนาน ชื่อ ย่าง

โตย บทแบบ เบาทถน เรียบเทียบ ไว้แษ
เป่น ขนอบขนบ ข้าง คิดแก้ คำเคียง